

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій
вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Мелітопольський коледж вищого навчального закладу «Відкритий
міжнародний університет розвитку людини «Україна»

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Матеріали XI Міжнародної Інтернет-конференції
22-24 січня 2019 року

Мелітополь, 2019

УДК 303.1+502/504]:004.738.5(06)

ББК 60.5в4+28.081.4в4]с51я431

С 69

Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики : матеріали XI Міжнародної Інтернет-конференції (Мелітополь, 22-24 січня, 2019 року) / за заг. ред. В.І. Лисенка, Н.М. Сурядної. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2019. 176 с. – ISBN 978-966-2489-69-9.

Редакційна рада: **Лисенко В.І.** – доктор біологічних наук, професор, директор Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна»; **Пономаренко В.І.** – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фізичної реабілітації Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна»; **Кошелєв О.І.** – доктор біологічних наук, професор, кафедри екологічної безпеки та раціонального природокористування Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького; **Молодиченко В.В.** – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького; **Розова К.В.** – доктор біологічних наук, завідувач відділу «Випускна кафедра» Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України, Київ. **Саварін О.О.** – кандидат біологічних наук, доцент кафедри екології Гомельського державного університету ім. Ф. Скорини, Білорусь; **Сидоряк Н.Г.** – кандидат біологічних наук, професор кафедри анатомії та фізіології людини та тварин Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького, академік Міжнародної академії розвитку людини; **Хоменко С.В.** – кандидат біологічних наук, експерт з екології захворювань та зоології, Продовольча та Сільськогосподарська Організація (ФАО) ООН, Служба Здоров'я Тварин (AGAH), Рим, Італія; **Кургалюк Н.** – професор інституту екології та охорони середовища Академії Поморської, Польща; **Сурядна Н.М.** – кандидат біологічних наук, доцент, завідувача кафедри екології та інформаційних технологій Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна»; **Александров Д.В.** – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького.

Секретар оргкомітету **Фурса В.О.** – старший викладач кафедри соціальної роботи, заступник директора Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна».

Упорядник збірки **Шипілов Д.О.** – лаборант Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна», викладач Мелітопольського коледжу Університету «Україна».

Коректор текстів **Павленко С.С.** – старший викладач кафедри екології та інформаційних технологій, заступник директора Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна».

Рекомендовано до друку Вченою Радою Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна». Протокол № 3 від 30 січня 2019 року.

Збірка містить матеріали доповідей учасників XI Міжнародної Інтернет-конференції «Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики».

Відповідальність за зміст тез доповідей несуть автори.

ISBN 978-966-2489-69-9

© Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

© ТОВ «Колор Принт»

– 0,11 т.), осетрових - 7,3 тис. т. (тепер повна заборона на вилов), тарані - 23,5 тис. т (у 2000 році - 2,5 т., у 2017 - взагалі не відзначено), оселедця - 10 тис. т (з 2000 року - відсутність улову!). Зростали улови акліматизанта піленгаса до 2009 р. (у 1992 р. - 31 т., у 1995 - 700 т., у 1999 - більш 5000 т., в 2009 році – 6658,9 (можливо, завдяки стійкості до хімічних забруднень). Так, у м'ясі піленгаса виявлені фенантрен, диметилбензантрацен, бензопирен - речовини канцерогенної дії. Але пізніше і його улови зменшились (у 2017 р. – тільки 105,553 т.).

Зараз рибний промисел базується переважно на вилові хамси і тюльки (разом у 2008 р. вони складають 16465,7 т., 2017 р.- 13520,777 т.) і бичків (у 2008 р. – 8686,8 т., у 2017 р. – 23661,186 т.).

Останніми роками створилась ціла галузь добування біологічних ресурсів – вилов (точніше - вимивання) личинок хірономід (у 2009 р. – 393,7 т., у 2017 р. – 208,162 т.). Звичайно, що це знищує кормові ресурси мальків багатьох видів риб і зменшує рибопродуктивність Азовського моря.

Ще недавно Азовському морю була характерна найвища рибопродуктивність у світі з одиниці площі (так, при площі в 10 разів менше, чим у Каспію, воно давало риби в 5 разів більше, займаючи по запасах осетрових друге місце у світі).

З кінця сімдесятих років і фактично дотепер улови в Азовському морі різко впали до 37,537 тис. т., а вилов прохідних і напівпрохідних риб не перевищує 0,5-0,7 т. у рік. В останні роки постійними мешканцями залишилися тільки 29 видів риб. В умовах токсикологічного навантаження репродуктивна здатність риби знижується, що є однією з важливих причин зниження чисельності й зменшення загальної біомаси риб Азовського моря й Приазов'я.

За офіційними оцінками українських фахівців Україна щорічно втрачає більш 20 млрд. доларів через знищення основної рибпромислової бази. А це вже проблеми не тільки екологічної, але й економічної безпеки.

ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПОВЕРХНОСТНЫХ ВОД ЗАПОРОЖСКОЙ ОБЛАСТИ

Иванова Валентина Михайловна

ст. преп. кафедры физической географии и геологии Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого

Трегуб Илья Юрьевич

студент специальности «Экология» Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого

Водный фонд Запорожской области составляют река Днепр, расположенные на ней Каховское и Днепроовское водохранилища с объемами воды в них соответственно 18,2 и 3,3 км³, 3 средних, 62 малых реки (длиной более 10 км), на которых создано 28 водохранилищ и 1205 прудов. Общая длина рек составляет 2877,6 км, в т.ч. в пределах области

2648,7 км, из них средних рек – 459 км, малых 2189,7 км, кроме того насчитывается 3151,5 км притоков и оврагов [5].

По северо-западной окраине области протекает главная водная артерия – река Днепр. Общая длина р. Днепр в пределах области составляет 167,5 км. Гидрографическая сеть области разделена линией водораздела, которая идет с востока на запад, на два водосборных бассейна – р. Днепр и Северного Приазовья.

Современное экологическое состояние поверхностных водных объектов области формируется под антропогенным воздействием субъектов хозяйствования (табл. 1).

Таблица 1

Использование воды по видам экономической деятельности в
Запорожской области за 2016-2017 гг. [5]

Виды экономической деятельности	2016 год		2017 год	
	всего, млн. м ³	% экономии свежей воды за счет оборотной	всего, млн. м ³	% экономии свежей воды за счет оборотной
Всего по региону	1081	94,01	1226	94,27
По видам экономической деятельности, в том числе:				
Электроэнергетика	802,3	94,95	925,4	95,12
Черная металлургия	100,3	86,24	93,10	87,05
Цветная металлургия	2,723	83,13	2,801	86,03
Химическая и нефтехимическая промышленность	0,218	93,61	0,126	96,35
Машиностроение и металлообработка	6,593	92,37	6,633	91,96
Жилищное хозяйство	0,020	-	0,007	-
Коммунальное хозяйство	66,72	-	69,74	-
Сельское хозяйство	93,68	-	119,6	-
Пищевая промышленность	2,964	93,75	3,074	93,70
Транспорт	0,526	56,33	0,515	58,80
Производство строительных материалов	0,337	88,36	0,354	90,15

Наиболее существенными факторами, определяющими экологическое состояние водных объектов, являются:

- сброс загрязненных и недостаточно очищенных сточных вод из-за неэффективной работы очистных сооружений или вообще их отсутствие, особенно в жилищно-коммунальном хозяйстве (г. Орехов, пгт Акимовка, г. Днепрорудный и др.);
- смыв загрязняющих веществ с урбанизированных территорий. Эта проблема особенно актуальна для крупных населенных пунктов (г. Запорожье, г. Мелитополь, г. Бердянск, г. Пологи, г. Орехов, г. Токмак);
- малые реки принимают дренажные воды при защите орошаемых сельскохозяйственных угодий, населенных пунктов от

подтопления, с которыми в водные объекты вымываются минеральные соли, фосфаты, органические вещества, минеральные удобрения, пестициды и гербициды;

- отсутствие водоохраных зон и прибрежных полос водных объектов; нарушение режима хозяйственной деятельности в пределах прибрежных защитных полос и водоохраных зон;
- чрезмерная зарегулированность рек прудами и водохранилищами;
- нарушение правил эксплуатации водозаборов и искусственных водоемов, в результате чего гарантируется сохранение санитарного минимума расхода воды на ниже расположенных участках рек [1,2,3,4].

Список использованных источников:

1. Воронка В.П., Марченко О.А., Непша О.В. Еколого-географічні проблеми використання та відтворення гідроресурсного потенціалу Запорізької області. *Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення* : збірник наукових праць. Херсон : П.П. Вишемирський, 2007. С. 58-63.
2. Воронка В.П., Непша О.В. Еколого-ресурсний потенціал малих річок Запорізької області. *Географічна наука та освіта: екологічні та соціальні ризики* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. 17-18 жовтня 2005 року. Київ : Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2005. С.45-46.
3. Прохорова Л.А., Непша О.В., Зав'ялова Т.В. Якість поверхневих та підземних вод Запорізької області та її вплив на здоров'я населення. *Філософія здоров'я – здоровий спосіб життя – здорова нація*. Херсон : ДВНЗ ХДАУ, 2018. С. 202-209.
4. Стецишин М.М., Зав'ялова Т.В., Непша О.В. Господарське використання та охорона річок Північно-Західного Приазов'я. *Інтеграція фундаментальних та прикладних досліджень в географічній, екологічній та хімічній освіті*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (12-13 листопада 2015 р., Умань). Умань : Сочінський, 2015. С. 119-121.
5. Экологический паспорт Запорожской области за 2017 год. URL: <http://www.zoda.gov.ua/news/39440/ekologichniy-pasport-zaporizkoji-oblasti.html> (дата обращения 10.12.2018).

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ІХТІОФАУНИ

Іорданов Олександр Олександрович

студент спеціальності «Екологія» Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна»

Моніторинг як система безперервного збору інформації про параметри екосистеми та окремі індикаторні види дозволяє визначити основні тенденції трансформації екосистем, а також сприяє прийняттю управлінських рішень. Систематичний контроль дозволяє з'ясувати